

IN MEMORIAM

MUHAMED A. MUJIĆ (1920-1984)

Četrnaestog marta 1984. godine iznenada je preminuo Muhamed (Alije) Mujić, orijentalista, viši naučni saradnik Orijentalnog instituta u Sarajevu. Bio je jedan od naših najboljih poznavalaca arapskog jezika, posebno savremenog.

Muhamed A. Mujić je rođen u Mostaru. Srednju školu sa ispitom zrelosti završio je 1940, a četiri godine kasnije diplomirao na Višoj islamskoj šeriatsko-teološkoj školi u Sarajevu. Prvo službovanje započeo je kao prosvjetni radnik, suplent na Realnoj gimnaziji u Mostaru (1944-1946), a potom na Gimnaziji u Stocu (1948-1950). U Orijentalni institut stupio je oktobra 1950. kao asistent u Istorijsko odjeljenje.

Sticajem navedenih okolnosti Mujićevi naučni radovi prvih godina u ovom institutu bave se raznim pitanjima koja spadaju u domen istorije. Međutim, u cjelokupnom svom radu on se bavio širokom tematikom iz oblasti orijentalistike, kako turskim istorijskim izvorima i arhivistikom, još više i duže arapskim jezikom i arapskom književnom tematikom.

Rad Muhameda Mujića na polju osmanistike bio je plodonosan, o čemu govori bibliografija* njegovih radova, baziranih na osmanskim istorijskim izvorima, koja je obimna i raznovrsna. Ti radovi su dvojaki: a) istorijski izvori i b) studije i prilozi. Od obrađenih izvora značajni su i obimni: »Sidžil (djelovodni protokol) mostarskog suda iz 1632-34. godine« i »Kodex pravnih decizija (fetve) mostarskog muftije Ahmeda« iz početka XVIII st. Značajan je bio još doprinos Mujića na obradi izvora u jednom kolektivnom projektu Instituta (»Vakufname iz Bosne i Hercegovine«) u kojem je obradio 27 zakladnih povelja. Nažalost, ni jedan od tih izvora nije za života autora bio objavljen. Njegovi publikovani izvori predstavljaju obradu značajnih arhivskih dokumenata ili zakonskih spomenika iz XVI. st. (Kanuni i kanun-name, Sarajevo 1957). Brojniji su od izvora njegovi samostalni naučno-stručni radovi iz oblasti osmanistike, a predstavljaju značajnije studije, naučne priloge, te po-

* Vidi Bibliografiju radova (str. 213—220).

pularne članke. Dobar broj tih radova odnosi se na njegov rodni Mostar i Hercegovinu, kakvi su: »Prilog proučavanju prošlosti Vitine«, »Krivi most na Radbolji u Mostaru«, »Stari mostarski vodovod«, »Jedna novootkrivena građevina starijeg doba u Mostaru« (u koautorstvu), »Velika poplava oko donjeg toka Neretve«, »Diplomate Dubrovačke republike u posjeti kod hercegovačkog sandžak-bega u Mostaru 1686.«, »Specifičnosti turcizama u Hercegovini«, »Pitanje nastanka stare pravoslavne crkve u Mostaru i njena popravka 1833.«.

Drugi osmanistički radovi odnose se na širi teritorij Bosne i Hercegovine ili obuhvataju sve jugoslovenske zemlje. Značajne su među njima dvije demografske studije: »Položaj cigana u jugoslovenskim zemljama pod osmanskom vlašću« i »Jevreji u jugoslovenskim zemljama pod osmanskom vlašću«.

Zatim je došlo do prekretnice u naučnom opredjeljenju Muhameda Mujića. Okreće se arapskom jeziku i arapskoj književnoj tematici, a takvu orijentaciju predestinirali su izvjesni događaji. Godine 1956., koristeći stipendiju UNESCO-a, proveo je šest mjeseci na Srednjem istoku (Egipat, Sirija i Liban) u cilju upoznavanja savremenog arapskog jezika i društvenih kretanja u tim zemljama. Kasnije je kao radnik Instituta bio postavljen za lektora srpsko-hrvatskog jezika na Visokoj školi za jezike u Kairu, gdje je ostao 4 godine (1959-1963). Od tada se njegov naučni rad kreće kolosjekom jugoslovenske i svjetske arabistike.

Obzirom na solidno poznavanje klasičnog arapskog jezika, Mujić je u arapskim zemljama mogao zapaziti izvjesne interesantne pojave u savremenom jeziku, iz oblasti morfologije, semantike i pisma. Napisao je nekoliko interesantnih jezičkih studija potkrepljenih brojnim primjerima iz arapske književnosti i publicistike. Takvi su radovi: »Neke morfološke i semantičke specifičnosti u savremenom arapskom jeziku u Tunisu«, »Jezičke i sadržinske osobenosti vakufnama iz Mostara — druga polovina XVI st.«, »Adverbijske oznake za način u savremenom arapskom jeziku«, »Karakteristična upotreba plurala u savremenom arapskom jeziku«, »Priprema za reformu arapskog pisma« i drugi.

Drugi rezultati iz arabistike su raznovrsni. Posebno mjesto zauzimaju prevodilački rad i rad na rječniku. Sa lakoćom je prevodio raznovrsne sadržaje (naučne tekstove, romane, pripovijetke, pjesme) sa arapskog na naš jezik i obratno. Prevedeni roman sa arapskog »Zemlja« od Al-Šarqâwî-a ostao je u rukopisu. Sa našeg jezika na arapski prevodio je tekstove književnog, privrednog i drugog sadržaja. Obimnije djelo V. Bakarića: »O poljoprivredi i problemima sela«, koje je preveo za potrebe UAR, takođe još nije objavljeno, dok su neki prevodi sa našeg jezika na arapski objavljeno u našoj zemlji (»Monografija o Sarajevu«, »O nerazvijenim područjima kod nas«, »O našem samoupravljanju«).

Dugo je radio na obimnom poduhvatu, Srpskohrvatsko-arapskom rječniku. Desetak posljednjih godina bio je tim poslom zaokupljen, budući je stalno povećavao broj riječi i pojmova. Bio je jedinstven po tome što je obuhvatio mnogu frazeologiju. Na veliku žalost, taj rječnik je ostao nedovršen.

Na kraju treba reći da je Muhamed Mujić svojim ukupnim radom dao značajniji doprinos jugoslavenskoj orijentalistici, kako na polju arabistike, tako i osmanistike. Nije, istina, bilo sreće u tome što su najobimniji i najznačajniji njegovi radovi ostali nepublikovani ili još nedovršeni.

Adem Handžić